

Poczet kawalerów Virtuti Militari - zdobądź książkę

Data publikacji: 24.09.2018 13:35

W piątek 21 września, w 104 rocznicę wymarszu Legionu Śląskiego znad Olzy na front I wojny światowej, w Domu Macierzy w Cieszynie odbyła się promocja pierwszego tomu słownika biograficznego Stefana Króla „Kawalerowie Virtuti Militari związani ze Śląskiem Cieszyńskim”, wydanego przez cieszyński Oddział Polskiego Towarzystwa Historycznego we współpracy z Cieszyńskim Klubem Hobbystów dzięki dotacji Powiatu Cieszyńskiego i CKH oraz ze środków własnych Oddziału PTH w Cieszynie przez cieszyńską oficynę wydawniczą „Interfon”.

Fot: Joanna Świba

Prezentację książki poprzedził wykład autora w formie prezentacji multimedialnej „Cieszyńscy Kawalerowie Virtuti Militari” inaugurujący cykl akcji edukacyjnych cieszyńskiego Oddziału PTH pt. „W poszukiwaniu korzeni. Ślązaków cieszyńskich drogi do Polski”, który wpisuje się w tegoroczne obchody stulecia odzyskania niepodległości. Książka S. Króla jest zarazem kolejnym, trzecim już tomem serii wydawniczej „Śląsk Cieszyński na przestrzeni wieków”.

Jak autor podaje we wstępie, jego licząca 186 stron publikacja przybliży współczesnym **„wyjątkowe pokolenie naszych przodków, uczestników historycznych wydarzeń, którzy własnymi czynami, niekiedy ofiarą życia, przyczynili się do niepodległości Polski. (...) W niniejszym tomie 1 prezentuję 82 biogramy (dodatkowo dwa w aneksie) osób odznaczonych z lat 1914-1921, spośród których 43 urodziły się na Śląsku Cieszyńskim, cztery na pograniczu morawskim, jedna na Śląsku Opawskim, co do trzech brak informacji o miejscu urodzenia (dwie z nich z dużym prawdopodobieństwem są Ślązakami) i wreszcie 33 urodziły się poza Śląskiem Cieszyńskim, lecz w większości mieszkały tu przez dłuższy czas (z wyjątkiem kilku uczestników wojny polsko-czechosłowackiej w 1919 r.)”** – pisze Stefan Król.

Zamieszczone w tomie 1 biogramy opisują sylwetki kawalerów uhonorowanych najwyższym polskim odznaczeniem wojskowym za czyny dokonane w latach 1914-1921 r., którzy urodzili się na Śląsku Cieszyńskim, służyli w oddziałach formowanych w naszym regionie i zostali odznaczeni w trakcie służby w nich (chodzi o ochotników do Legionów Polskich, którzy zgłosili się do nich ze Śląska Cieszyńskiego oraz żołnierzy i oficerów 10 Pułku Piechoty Ziemi Cieszyńskiej) oraz otrzymali odznaczenia za udział w walkach toczonych na Śląsku Cieszyńskim z najazdem czeskim w styczniu 1919 r.

Obecnie wydana publikacja, będąca pierwszym z przewidzianych trzech tomów, jest owocem wieloletnich badań, prowadzonych przez autora w dużej mierze w oparciu o materiały znajdujące się w zasobach Centralnego Archiwum Wojskowego w Warszawie Rembertowie. Planowany tom drugi przybliży sylwetki ok. 80 odznaczonych z szeregów 3 i 4 Pułku Strzelców Podhalańskich za lata 1919-1920 oraz część żołnierzy 10 Pułku Piechoty o niecieszyńskich korzeniach; zamykający poczet bohaterów tom trzeci zostanie poświęcony ok. 60 kawalerom VM odznaczonym za II wojnę światową (zarówno nadania „londyńskie”, jak i „krajowe”). Sylwetki bohaterów tomu 1 ilustrują 63 fotografie.

Biogramy składają się z dwóch części. Pierwsza to zwięzły życiorys postaci, zaś drugą stanowi pełny opis nagrodzonego czynu, zawarty w uzasadnieniu wystąpienia o nadanie Virtuti Militari, odnaleziony przez autora w zasobach Centralnego Archiwum Wojskowego w Kolekcji Orderu Virtuti Militari bądź w Kolekcji Generałów i Osobistości. Opisy czynów bojowych przybliżają bitwy Legionów Polskich, udział Polaków u boku armii włoskiej w bojach z Austriakami, walki polsko-ukraińskie, wojnę polsko-bolszewicką, zbrojne przejęcie władzy przez Polaków w garnizonie cieszyńskim w nocy z 31 października na 1 listopada 1918 roku i odparcie najazdu czeskiego na Śląsk Cieszyński w styczniu 1919 roku. Wydaje się, że właśnie przytoczone w książce epizody z walk czeską agresją mogą

być szczególnie interesujące dla czytelników z innych regionów Polski, gdzie wiedza na temat tego konfliktu zbrojnego, a nawet świadomość jego rozpętania przez czeskiego sąsiada, jest stosunkowo niewielka.

Za walki z Czechami kawalerami Virtuti Militari zostali: Franciszek Ćwiękała (okładkę książki zdobią Krzyż VM V kl. i Krzyż za Obronę Śląska I kl., którymi został odznaczony), Józef Figna, Eugeniusz Godziejewski, Cezary Haller (pośmiertnie), Bolesław Mikołaj Jatelnicki (Jacyna-Jatelnicki), Bronisław Kawałkowski, Waław Klinke (pośmiertnie), Ryszard Konopka, Ferdynand Kotas (pośmiertnie), Franciszek Ksawery Latinik, Emil Marcin Machalica, Władysław Mielnik, Franciszek Palarczyk, Paweł Probosz (pośmiertnie), Stanisław Skwarczyński, Stanisław Springwald. W aneksie zawarto ponadto biogramy Karola Czichowskiego (zapisywany także jako Czychowsky lub Cichowski) oraz Emila Gołogórskiego, odznaczonych Krzyżem za Obronę Śląska I kl.

Grzegorz Kasztura

Książka jest dostępna w Muzeum 4 Pułku Strzelców Podhalańskich w Cieszynie (kontakt: Krzysztof Neścior, tel. 604 833 667). Można ją także zamawiać wysyłkowo w Cieszyńskim Klubie Hobbystów (kontakt: Stefan Król, e-mail: krolstefan@onet.eu).

Nasza redakcja posiada jeden egzemplarz książki. Otrzyma go osoba, która jako pierwsza w komentarzy pod artykułem odpowie na pytanie: ***Jak nazywał się dowódca wojsk polskich broniących Śląska Cieszyńskiego przed agresją czeską w styczniu 1919 r., jeden z pierwszych kawalerów Orderu Virtuti Militari z 1920 r.?***